

การออกแบบอินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมชนเผ่าในประเทศไทย

กฤติเดช ไตรเทวาเดชากุล , ขวัญใจ สุขก้อน²

^{1,2} สาขาวิชาออกแบบกราฟิกและมัลติมีเดีย คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

อินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่าในประเทศไทย มีจุดประสงค์เพื่อบอกเล่าประเพณีและวัฒนธรรม ของชนเผ่า อาข่า ลีซู เมี่ยน ไทดำ ภูไท ไทญ้อ กระเหรี่ยง ลาวพวน ม้ง มอญ มอแกน ให้แก่นักเดินทางและนักท่องเที่ยวได้รู้จักภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชนเผ่าเหล่านั้นๆ แต่ละชนเผ่าจะมีเสน่ห์ของสถานที่ชุมชนของเผ่าเหล่านั้นๆ ทั้งภูมิประเทศและภูมิอากาศ การละเล่นพื้นเมือง อาหารการกิน สิ่งปลูกสร้างที่อยู่อาศัย ไปจนถึงขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ โดยใช้รูปแบบการออกแบบอินโฟกราฟิกที่ให้ข้อมูลที่กระชับเข้าใจง่ายและการเคลื่อนไหวที่สนุกสนานง่ายต่อความเข้าใจ วัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือ ออกแบบอินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่าในประเทศไทย ดำเนินการวิจัยด้วยการสอบถาม จากกลุ่มนักศึกษาวัยรุ่น และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ชนเผ่าต่างๆเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นและนักท่องเที่ยว 2) มีคนให้ความสนใจกับอินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมชนเผ่าในประเทศไทย 3) ส่งเสริมให้วัยรุ่นในปัจจุบันหันมาสนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การออกแบบอินโฟกราฟิก, ชนเผ่าในประเทศไทย, ชนเผ่า

Infographic design to promote tribal traditions and culture in Thailand

Krittidech Traitewadechakul , Khwanchai Sukkon

Department of Graphic and Multimedia Design, Faculty of Industrial Technology,
Suan Sunandha Rajabhat University

Abstract

Infographic to promote tribal traditions and culture in Thailand has purpose for tell the traditions and culture of the Akha, Lisu, Mien, TAI, Phu Tai, Nyaw, Karen, Lao Phuan, Miao, Mon, Moken for travelers and tourists to know about wisdom and folkway of tribe. Each tribe has a place of community, topography and climate, amusement, food, building and traditions. By using an infographic design format that provides concise information, understand easily and excitedly movement. The objective of research is to design infographic to promote tribal traditions and culture in Thailand. Conduct a research by inquiring from teenage students and interviewing expert designer. The results of research found that: 1) Various tribes are becoming more and more known among teenagers and tourists. 2) There are people who are interested in infographic to promote tribal traditions and culture in Thailand. 3) Encourage teenagers to more interested in cultural tourism.

Keywords: infographic design, tribes in Thailand, tribe

บทนำ

ชนเผ่าและ ชนพื้นเมืองใน

ประเทศไทยนั้น มีหลากหลายชนเผ่าด้วยกันและมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป แต่ละชนเผ่านั้นก็อาศัยอยู่ทุกที่ในประเทศไทย แต่ละเผ่านั้นก็ต่างมีศิลปะ เครื่องแต่งกายและที่อยู่อาศัยนั้นเป็นจุดเด่นขึ้นอยู่กับภูมิอากาศในแต่ละชุมชนนั้น แต่สิ่งที่เหมือนกันทุกเผ่าคือจะอาศัยอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ชาวเขาส่วนใหญ่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยในช่วง 200 ปีหลังนี้ ในเผ่าหลัก ๆ หกเผ่า ชาวกะเหรี่ยงเป็นเผ่าใหญ่ที่สุดซึ่งมาจากพม่า ชาวลาหู่ ลีซู และอาข่ามาจากมณฑลยูนหนาน ในพื้นที่ภูเขาทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน. และชาวม้งกับเข้ามาจากจีนภาคกลาง

ส่วนใหญ่แล้ว เผ่าต่าง ๆ อพยพเข้ามาเพื่อหนีภัยสงคราม, ความกดดันในสังคม, และการแย่งชิงพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ ภาคเหนือของประเทศไทยเป็นที่ลี้ภัยที่เหมาะสมมาก เพราะอยู่ห่างไกลผู้คน, พื้นที่เป็นเขาสูง, และไม่ค่อยมีคนอาศัยอยู่. และประเทศไทยก็ยอมให้ผู้อพยพอยู่ได้ไม่นาน หมู่บ้านชาวเขาก็กระจายอยู่ทั่วไป เผ่าต่าง ๆ ตั้งบ้านเรือนอยู่บนพื้นที่ใกล้กันจึงทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภาษา ชาวเขาแต่ละคนอยู่ในเผ่าอะไรดูได้จากเครื่องแต่งกาย. ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงชาวอาข่าจะมีเครื่องประดับศีรษะที่งามประณีตทำด้วยเงิน ซึ่งดูคล้ายหอคอยที่สวยงามติดพู่ห้อย, ผ้าปัก, และเหรียญ. เครื่องประดับศีรษะอื่น ๆ เป็นหมวกหุ้มแผ่นโลหะประดับด้วยกระดุม ลูกปัด และลูกกลม ๆ ที่งามระยิบระยับ ผู้หญิงเฝ้าสวยเด่นอยู่ในชุดกางเกงผ้าปักที่งามวิจิตร ซึ่งแต่ละตัวอาจต้องใช้เวลาปักถึงห้าปีกว่าจะเสร็จ ชุดที่สวยงามตระการตาของพวกเขา รวมไปถึงผ้าโพกศีรษะที่งดงาม เสื้อ

ยาวกรอมข้อเท้าพร้อมกับปกเสื้อฟู ๆ สีแดง, และผ้าคาดเอวสีน้ำเงิน

แต่ละชนเผ่าจะมีเสน่ห์ของสถานที่ชุมชนของเผ่า นั้น ๆ ทั้งภูมิประเทศและภูมิอากาศ การละเล่นพื้นเมือง อาหารการกิน สิ่งปลูกสร้างที่อยู่อาศัย ไปจนถึงขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ

ปัจจุบันชนเผ่าต่างๆ ได้รับความสนใจน้อยลง ในด้านการท่องเที่ยวผู้คนไปกันน้อยลงไปมาก ไม่ค่อยมีผู้คนสัญจรไปมา สาเหตุอาจเกิดจากการเดินทางที่ค่อนข้างลำบาก และไม่มีคนให้ความรู้ความน่าสนใจของวัฒนธรรมและประเพณีชนเผ่า นั้น ๆ จึงอยากทำสื่อประชาสัมพันธ์อินโฟกราฟิกเพื่อแนะนำวัฒนธรรมและประเพณีของชนเผ่าทั่วประเทศไทย เพื่อนำเสนอและให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่และวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าต่างๆ ให้มีความน่าสนใจสำหรับกลุ่มเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบอินโฟกราฟิก เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกให้คนไทยหันมาท่องเที่ยวชนเผ่าพื้นเมืองมากขึ้น
2. เพื่อออกแบบอินโฟกราฟิก ให้มีภาพลักษณ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
3. เพื่อออกแบบอินโฟกราฟิก เข้าถึงได้ทุกเพศและทุกอาชีพของกลุ่มเป้าหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอินโฟกราฟิก
2. สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่จะใช้กับกลุ่มเป้าหมายและแบบสัมภาษณ์ที่จะใช้กับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

3. เก็บ ข้อมูล กลุ่ม เป้าหมาย จากแบบสอบถามจำนวน 50 คน

4. เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 5 คน

5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มเป้าหมายโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) และค่าเฉลี่ย (MEAN) และใช้วิธีตีความจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ข้อมูลดังกล่าวจะถูกใช้เป็นโจทย์ทางการออกแบบ ซึ่งจะสอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

6. ออกแบบอินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่าในประเทศไทย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ ข้อมูล ที่ได้ จากกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษา จำนวน 50 คน ผลที่ได้จะแยกเป็น 2 เรื่อง คือ 1) พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มเป้าหมาย 2) ลักษณะความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้ง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 5 คน มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 นักเรียนและนักศึกษาเลือกสรรสื่อประเภทอินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมชนเผ่าในประเทศไทยโดยพิจารณาจากความสนใจลักษณะของความสม่ำเสมอในการท่องเที่ยวต่อปี (ดังตารางที่ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวที่นักเรียนและนักศึกษาสนใจมากที่สุด คือ การท่องเที่ยวแบบ Bag Pack เป็นหลัก (ดังตารางที่ 2) และรูปแบบอุปสรรคการเดินทางท่องเที่ยวที่นักเรียนและนักศึกษาพบมากที่สุด ไม่มีการคมนาคมที่เข้าถึง การเดินทางที่ยากลำบาก (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์จำนวนการท่องเที่ยวต่อปี

ท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	อันดับ
1-3 ครั้งต่อปี	17	34	2
4-5 ครั้งต่อปี	23	46	1
มากกว่า 6 ครั้ง	10	20	3
รวม	50	100	

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการท่องเที่ยวที่ชื่นชอบ

รูปแบบของการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	อันดับ
การท่องเที่ยวแบบทัวร์	6	12	3
การท่องเที่ยวแบบมีการวางแผน	21	42	2
การท่องเที่ยวแบบ Bag Pack	23	46	1
รวม	50	100	

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์อุปสรรคในการท่องเที่ยวชนเผ่า

ประเภทอุปสรรค	ค่าเฉลี่ย	อันดับ
ไม่มีการคมนาคมที่เข้าถึง การเดินทางที่ยากลำบาก	3.46	1
ไม่มีแหล่งข้อมูลหรือแนะนำการท่องเที่ยว	3.24	3
ไม่มีเทคโนโลยี หรือ สิ่งอำนวยความสะดวก	3.32	2

ส่วนที่ 2 นักเรียนและนักศึกษารูปแบบสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมชนเผ่าในประเทศไทย ที่นักศึกษาต้องการมากที่สุดคือ รูปแบบวิดีโอ (ดังตารางที่ 4) เลือกประเภทเนื้อหาของงาน ที่อยากให้เห็นที่สุดคือ แนะนำประเพณี เป็นหลัก (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์รูปแบบของสื่ออินโฟกราฟิก

รูปแบบของสื่อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	อันดับ
แบบวิดีโอ	39	78	1
แบบภาพนิ่ง	11	22	2
รวม	50	100	

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความต้องการประเภทของเนื้อหาในงาน

เน้นเนื้อหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	อันดับ
แนะนำการแต่งกาย	16	32	2
แนะนำประเพณี	21	42	1
ท่องเที่ยวของแต่ละชนเผ่า	13	26	3
รวม	50	100	

ส่วนที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบได้ให้แนวคิดในการออกแบบอินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมชนเผ่าในประเทศไทย วิเคราะห์แบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญว่า เน้นไปที่การนำเสนอ แบบลำดับต่อเนื่องและ Mood and Tone เรียบง่าย,อบอุ่น ฉากภาพประกอบที่สวยงาม และข้อมูล ที่ชัดเจน

การใช้โทนสีโคบายาซี Casual , Dandy ใช้ฟอนต์แบบหัวตัด San Serif และมีดนตรีประกอบเป็นดนตรีที่ให้อารมณ์แบบชนเผ่าชาวเขาต่างๆ ตัวละครใช้ตัวละครขนาดปกติ ในช่วงดำเนินเรื่องแนะนำสถานที่ต่างๆควรมีลวดลายศิลปะของแต่ละชนเผ่าประกอบกับฉากให้ สวยงามและได้อารมณ์มากยิ่งขึ้น

ผลการออกแบบ

จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและสม่ำเสมอ สามารถนำไปใช้เป็นโจทย์ทางการออกแบบ ทำให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ผลผลิตของการวิจัยครั้งนี้ คือ อินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมชนเผ่าในประเทศไทย เป็นโครงการออกแบบอินโฟกราฟิกแนวคิดที่ใช้ในการออกแบบ (Concept) คือ หลากหลายวัฒนธรรม ในแผ่นดินเดียวกัน คือการเดินทางไปท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม พบปะชนเผ่าต่างๆในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งมีหลากหลายประเพณีและวัฒนธรรมในแผ่นดินเดียวกัน จะออกแบบให้เกิดความแตกต่างของวิถีชีวิตแต่ละชนเผ่า โดยการตั้งจุดเด่นด้านการแต่งกาย การประกอบอาชีพ ประเพณีและสถานที่ท่องเที่ยวในตัวชุมชนนั้นๆ โดยใช้รูปแบบการออกแบบ (Mood & Tone) คือ สบายๆ (CASUAL) อบอุ่น (WARM) กลุ่มเป้าหมายนักเรียนนักศึกษา เพศชายและหญิง ที่มีอายุระหว่าง 19ปี - 22 ปี ที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมชนเผ่าในประเทศไทย จะ

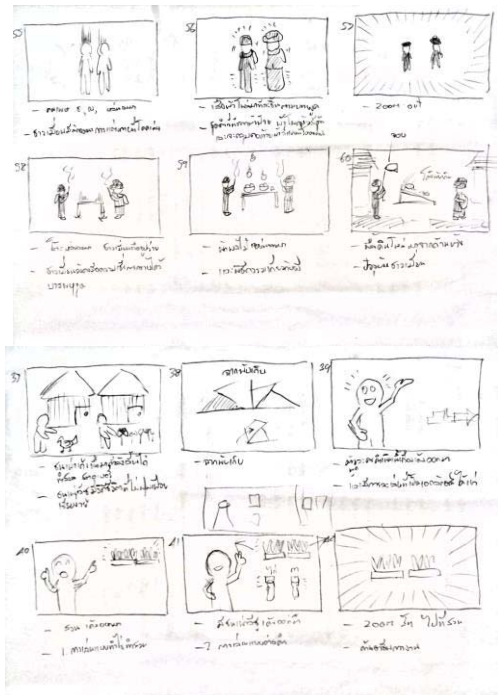
มีข้อมูลที่กระชับ ลำดับภาพเรื่องราวให้เข้าใจง่าย
มีลักษณะแปลกใหม่

ขั้นตอนการออกแบบอินโฟกราฟิกเพื่อ
ประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมชนเผ่าใน
ประเทศไทย

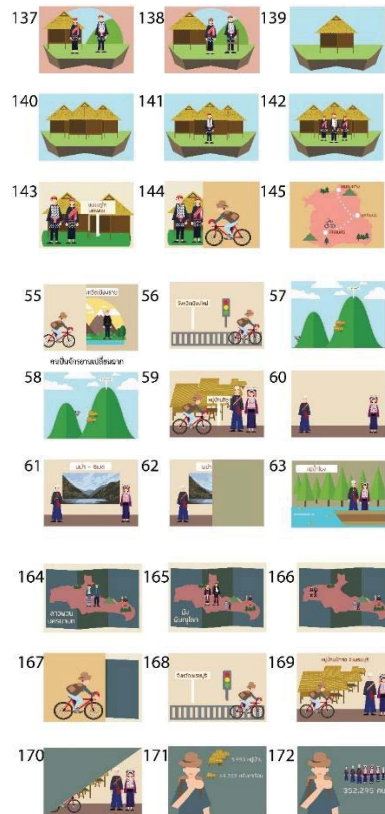
1. ศึกษาข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การออกแบบอินโฟกราฟิก
2. ทำแบบร่างดินสอ
3. ออกแบบภาพประกอบ
4. จัดวางองค์ประกอบของสื่อเพื่อง่ายต่อการ
ลำดับข้อมูล
5. ทำแบบจำลองอินโฟกราฟิกเพื่อ
ประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมชนเผ่าใน
ประเทศไทย (ดังปรากฏในภาพที่ 1 ถึง 3)

ภาพที่ 2 แบบร่างคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 1 แบบร่างดินสอสตอรี่บอร์ด

ภาพที่ 3 แบบร่างคอมพิวเตอร์สตอรี่บอร์ด

วิจารณ์ผลการวิจัย

การออกแบบอินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่าในประเทศไทย ใช้หลักการออกแบบสื่อสำหรับนักเรียนนักศึกษาที่ชื่นชอบการท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบที่น่าสนใจได้แก่ ภาพประกอบที่วาดจากคอมพิวเตอร์และโทนสีที่เรียบง่ายและอบอุ่น และให้ข้อมูลที่กระชับ โดยควบคู่กับการเคลื่อนไหวทำให้ผลงานสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ถึงแม้แต่ละชนเผ่าจะมีประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป ก็สามารถรับชมได้แบบสั้นไหล สอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า หลากหลาย วัฒนธรรม ในแผ่นดินเดียวกัน โดยจะดึงดูดเด่นต่างๆของแต่ละชนเผ่า เช่น การแต่งกาย, ภูมิประเทศ, การเดินทาง เป็นต้น เพื่อชูเอกลักษณ์ของชนเผ่าต่างๆออกมา โดยมีมากมายถึง 11 ชนเผ่าด้วยกัน เพื่อให้ให้นักศึกษานักท่องเที่ยว สามารถได้รับข้อมูลจากสื่อเพื่อเตรียมตัวก่อนการเดินทางได้

ผลการทดสอบการใช้สื่อกับนักศึกษาแสดงให้เห็นว่าสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีรูปแบบเรียบง่าย อบอุ่นสบายตา เนื้อหากระชับและการเคลื่อนไหวที่เข้าใจได้ง่าย จะดึงดูดความสนใจ ทำให้สื่อมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสนใจกับสื่อประชาสัมพันธ์และเกิดเป็นภาพจำ ซึ่งตอบโจทย์การทำสื่อประชาสัมพันธ์ชนเผ่าในประเทศไทย และยังเป็นการเชิญชวนให้วัยรุ่นในปัจจุบันหันมาสนใจและให้ความสำคัญกับคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรม ของชนเผ่า

สรุปผลการวิจัย

อินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่าในประเทศไทยจัดทำให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย โทนมสีและภาพประกอบที่เลือกใช้คือโทนสีที่อบอุ่นสบายตา ให้ความรู้สึกถึงการเดินทางในเชิงธรรมชาติ เพื่อให้ผู้ที่สนใจมาท่องเที่ยวได้สัมผัสถึง วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิประเทศ เพื่อให้ลดอุปสรรคและง่ายต่อการเตรียมความพร้อมในการเดินทางจริง

อินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่าในประเทศไทย เป็นที่สื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่และให้ความรู้ในเชิงวัฒนธรรมและช่วยเผยแพร่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนเผ่าๆ ให้คนรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงได้และอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน จึงขอขอบพระคุณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ขวัญใจ สุขก้อน ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะแนวคิด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆมาโดยตลอดจนงานวิจัยเล่มนี้ เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ และพี่ชาย ที่ให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ และคอยให้กำลังใจเสมอมา สุดท้ายขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่ให้คำแนะนำสำหรับแนวความคิดที่ดี และเป็นกำลังใจให้ตลอดจนงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

บริษัท เว็ปส์วีสตี จำกัด. (2559). **ชนเผ่าใน
ประเทศไทย**

สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2562. จาก
www.sawadee.co.th

อาจารย์ ดร. พิสิฐ ตั้งพลประเสริฐ. (2557). **บุคคล
ปฏิบัติงานออกแบบ Kobayashi**

สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2562. จาก
<https://www.bangkokgraphic.com/moodtone-บุคคลปฏิบัติงานออกแบบ-kobayashi/>

กินดีอยู่ดี. (2560). **การออกแบบอินโฟกราฟิก.**

สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2562. จาก
<http://infographic2560.blogspot.com>

ประตูสู่อีสาน. (2550). **รู้จักชนเผ่าไทดำ**

สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2562. จาก
http://www.isangate.com/isan/paothai_dam.html

สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิ
สารสนเทศ. (2558). **หมู่บ้านมอแกน**

สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2562. จาก
<http://learn.gistda.or.th/category/article/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%97%E0%B8%B1%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B9%84%E0%B8%9B/thailand-from-thaichote/>

มนิจ ทองแก้ว. (2560). **หลักการออกแบบอินโฟ
กราฟิก.**

สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2562. จาก
<https://graphicbuffet.co.th/7-%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B9%8C%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%81%E0%B8%AD%E0%B8%9A/>

บริษัท ไสค์มี จำกัด. (2561). **อินโฟกราฟิก
เคลื่อนไหว.**

สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2562. จาก
<https://infographicthailand.com/%E0%B8%97%E0%B8%B3-gifographic-infographic-%E0%B9%81%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B9%84%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B9%84%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B9%81/>